

Faktablad: Cirkulär ekonomi

Linjär ekonomi

Cirkulär ekonomi

Dagens ekonomiska system

Vårt nuvarande ekonomiska system kan beskrivas som en rak linje eftersom det i huvudsak bygger på att vi producerar varor genom att utvinna och utnyttja naturens resurser, som sedan slängs och blir till avfall. Sedan den industriella revolutionen har den ekonomiska tillväxten gått hand i hand med ökad användning av naturresurser och ökande avfallsmängder.

Många är överens om att det inte går att fortsätta tära på jordens resurser på samma sätt som sker idag. Både EU och FN har en ökad cirkulär ekonomi bland sina mål. Det innebär att medlemsländerna ska arbeta för att en så liten del som möjligt av de använda produkterna går till avfall. Materialen ska istället samlas in och återvinnas för att ingå i ny produktion. Medlemsländerna ska också arbeta för att det som produceras ska användas så länge som möjligt. Men målen är inte helt lätta att uppnå. För att en ekonomi ska bli cirkulär krävs stora förändringar i samhället.

Vad behöver göras för att ekonomin ska bli cirkulär?

För att en ekonomi ska kunna bli cirkulär behöver både konsumtions- och produktionsmönstren förändras. Det här är de viktigaste stegen:

1. Minska konsumtionen av nya saker.
2. Återanvända mer.
3. Designa produkter och förpackningar smartare.
4. Återvinna mer material.
5. Utnyttja energin i det som inte kan återvinnas.

Produkters innehåll och design

Det är idag ofta svårt att använda återvunnet material, eftersom det inte framgår tydligt vad produkterna innehåller. Många produkter är sammansatta av en rad olika material och tillsatser. Det gör att farliga kemikalier riskerar att återvinnas med materialen. Produkter som innehåller farliga kemikalier behöver fasa ut och förstöras på ett säkert sätt. Och alla nya produkter som tas fram måste kunna återbrukas och återvinnas på ett säkert sätt.

Byta, dela, hyra, låna och ge bort

Trots att kunskap finns om att vi behöver minska uttaget av jordens resurser så ökar konsumtionen både i Sverige och i resten av världen. Att minska konsumtionen i samhället är en svår och stor utmaning. För att konsumtionen ska kunna minskas behöver de varor som produceras vara av bra kvalitet så att de kan användas länge och ibland av flera personer. Om till exempel ett klädesplagg används tre gånger längre så minskar dess miljöpåverkan med hela 70 procent. Produkters miljöpåverkan kan också minska om flera personer delar på saker, genom att äga tillsammans, eller genom att låna eller hyra. Förutom att vi sparar på miljön blir det oftast också billigare.

Vårda, laga och reparera

För att saker ska hålla länge behöver de vårdas och repareras. För några generationer sedan var det en självklarhet att ta hand om sina prylar och kläder och ge dem ett så långt liv som möjligt. Allt det här är sådant som tar tid, vilket inte alltid finns i dagens samhälle. Ibland saknas det också kunskaper.

För varje hundralapp som svenska konsumenterna spenderar på varor går i genomsnitt mindre än en krona till reparationer och underhåll. När det gäller bilar, cyklar och båtar lägger vi betydligt mer pengar på produkterna efter köp. Här går i genomsnitt över 30 % av de totala utgifterna till underhåll och reparationer.

Second hand och Re-design

Försäljningen av begagnade produkter ökar. Sedan 2012 har konsumtionen av second-hand nästan fördubblats.

Det finns nu fler möjligheter att handla begagnat genom nya tjänster på webben. Försäljningen i traditionella second hand-butiker har också ökat.

Ofta kan livslängden på material förlängas om man gör något nytt av det gamla. Det klassiska är trasmattor, där man utnyttjar utslitna lakan, gardiner och kläder till att väva mattor. Re-designade prylar blir ofta helt unika vilket uppskattas av många.

Företagande i en cirkulär ekonomi

För att omställningen till en cirkulär ekonomi ska lyckas är det viktigt att människors livskvalitet inte försämras. En del av dagens jobb kan försvinna i övergången till en cirkulär ekonomi. Samtidigt tillkommer det nya jobb och affärsmöjligheter som hör ihop med att hålla material och produkter i omlopp så länge som möjligt. Bland annat kommer det att behövas fler som arbetar med att säkra innehållet i de varor som säljs, bland annat genom kontroller och produktmärkningar.

För att materialåtervinningen ska fungera, behöver delarna i varje vara märkas med vad den består av. Då kan delar från olika varor som har samma materialsammansättning samlas ihop och säljas som råvara till nya prylar. Märkningen av innehållet är viktig för att till exempel flamskyddsmedel som behövs i plasten i en dator inte ska materialåtervinnas och bli till en stekspade. Däremot kan plasten användas till nya datorer. Märkningen är också bra att ha om ämnen som vi idag tror är ofarliga upptäcks vara farliga. Då går det att stoppa all materialåtervinning av de delar som innehåller ämnet.

Vinjett (målgrupp och typ av övning):

faktablad